

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

23 ianuarie 2018*

„Trimitere preliminară – Cooperare polițienească și judiciară în materie penală – Decizia-cadru 2002/584/JAI – Mandat european de arestare – Proceduri de predare între statele membre – Motive de neexecutare obligatorie – Articolul 3 punctul 3 – Minori – Cerință privind verificarea vârstei minime pentru a răspunde penal sau apreciere de la caz la caz a condițiilor suplimentare prevăzute de dreptul statului membru de executare pentru a putea urmări penal sau condamna un minor în mod concret”

În cauza C-367/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de hof van beroep te Brussel (Curtea de Apel din Bruxelles, Belgia), prin decizia din 23 iunie 2016, primită de Curte la 5 iulie 2016, în procedura privind executarea unui mandat european de arestare emis împotriva lui

Dawid Piotrowski

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano (raportor), vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta și domnii M. Ilešič, L. Bay Larsen, J. Malenovský, E. Levits, C.G. Fernlund și C. Vajda, președinți de cameră, domnii J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, doamna C. Toader, domnii S. Rodin și F. Biltgen și doamna K. Jürimäe, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul M.-A. Gaudissart, grefier adjunct,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 iunie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul belgian, de C. Pochet, de L. Van den Broeck, de C. Van Lul și de N. Cloosen, în calitate de agenți;
- pentru Irlanda, de A. Joyce și de J. Quaney, în calitate de agenți, asistați de J. Fitzgerald, BL;
- pentru guvernul francez, de D. Colas și de R. Coesme, în calitate de agenți;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de L. Ventrella, avvocato dello Stato;

* Limba de procedură: neerlandeza.

- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna și de J. Sawicka, în calitate de agenți;
- pentru guvernul român, de R. Mangu, de M. Chicu și de E. Gane, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de R. Troosters și de S. Grünheid, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 6 septembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 (JO 2009, L 81, p. 24) (denumită în continuare „Decizia-cadru 2002/584”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri de executare, în Belgia, a unui mandat european de arestare emis la 17 iulie 2014 de Sąd Okręgowy w Białymstoku (Tribunalul Regional din Białystok, Polonia) împotriva domnului Dawid Piotrowski.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (5)-(7) ale Deciziei-cadru 2002/584 au următorul cuprins:

- „(5) Obiectivul stabilit pentru Uniune, și anume de a deveni un spațiu de libertate, securitate și justiție, duce la eliminarea extrădării între statele membre și la înlocuirea acestora cu un sistem de predare între autoritățile judiciare. Pe de altă parte, introducerea unui nou sistem simplificat de predare a persoanelor condamnate sau bănuite, cu scopul executării sentințelor de condamnare sau a urmăririlor, în materie penală, permite eliminarea complexității și a riscurilor de întârziere inerente procedurilor actuale de extrădare. Relațiile de cooperare clasice care au dominat până în prezent între statele membre ar trebui să fie înlocuite cu un sistem de liberă circulație a deciziilor judiciare în materie penală, atât a celor anterioare sentinței de condamnare, cât și a celor definitive, într-un spațiu de libertate, securitate și justiție.
- (6) Mandatul de arestare european prevăzut în prezenta decizie-cadru constituie prima concretizare, în domeniul dreptului penal, a principiului recunoașterii reciproce pe care Consiliul European l-a calificat drept «piatra de temelie» a cooperării judiciare.
- (7) Dat fiind faptul că obiectivul de a înlocui sistemul de extrădare multilateral întemeiat pe Convenția europeană privind extrădarea din 13 decembrie 1957 nu poate fi suficient realizat de statele membre acționând unilateral și, prin urmare, datorită dimensiunii și efectelor sale, poate fi mai bine realizat la nivelul Uniunii, Consiliul poate adopta măsuri, în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum se prevede la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană și la articolul 5 din Tratatul de instituire a Comunității Europene. În conformitate cu principiul proporționalității, astfel cum este prevăzut de acest ultim articol, prezenta decizie-cadru nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv.”

- 4 Articolul 3 din Decizia-cadru menționată are următorul cuprins:

„Autoritatea judiciară a statului membru de executare (denumită în continuare «autoritate judiciară de executare») refuză executarea mandatului european de arestare în următoarele cazuri:

[...]

3. atunci când persoana care face obiectul mandatului european de arestare nu poate, datorită vârstei sale, să răspundă penal pentru faptele aflate la originea acestui mandat, în temeiul dreptului statului membru de executare.”

- 5 Articolul 15 din Decizia-cadru 2002/584 prevede:

„(1) Autoritatea judiciară de executare decide, în termenele și în condițiile stabilite în prezenta decizie-cadru, predarea persoanei.

(2) În cazul în care autoritatea judiciară de executare consideră că informațiile comunicate de statul membru emitent sunt insuficiente pentru a-i permite să decidă predarea, aceasta solicită furnizarea de urgență a unor informații suplimentare necesare, în special în legătură cu articolele 3-5 și 8, și poate stabili o dată limită pentru primirea acestora, ținând cont de necesitatea de a respecta termenele stabilite la articolul 17.

(3) Autoritatea judiciară emitentă poate, în orice moment, să transmită toate informațiile suplimentare utile autorității judiciare de executare.”

- 6 Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale (JO 2016, L 132, p. 1) precizează în considerentul (8):

„În cazul în care copiii sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale sau fac obiectul unor proceduri privind mandatul european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI [...] (persoane căutate), statele membre ar trebui să se asigure că interesul superior al copilului constituie întotdeauna o prioritate, în conformitate cu articolul 24 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (carta).”

- 7 Articolul 1 din această directivă prevede:

Prezenta directivă stabilește norme minime comune privind anumite drepturi ale copiilor care:

(a) sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale sau

(b) fac obiectul procedurilor privind mandatul european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI [...]

- 8 Potrivit articolului 3 punctul 1 din directiva menționată, „copil” înseamnă o persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani.

- 9 Articolul 17 din Directiva 2016/800, intitulat „Procedurile privind mandatul european de arestare”, prevede:

„Statele membre se asigură că drepturile menționate la articolele 4, 5, 6 și 8, articolele 10-15 și articolul 18 se aplică *mutatis mutandis* copiilor care sunt persoane căutate [încă de] la arestarea acestora în temeiul procedurilor privind mandatul european de arestare în statul membru de executare.”

Dreptul belgian

10 Articolul 4 punctul 3 din wet betreffende het Europees aanhoudingsbevel (Legea privind mandatul european de arestare) din 19 decembrie 2003 (*Belgisch Staatsblad*, 22 decembrie 2003, p. 60075, denumită în continuare „Legea privind mandatul european de arestare”) prevede că „[e]xecutarea unui mandat european de arestare este refuzată [...] atunci când persoana care face obiectul mandatului european de arestare nu poate, din cauza vârstei sale, să răspundă penal pentru faptele aflate la originea mandatului european de arestare, în temeiul dreptului belgian”.

11 Articolul 36 din wet betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade (Legea privind protecția tinerilor, asistarea minorilor care au săvârșit o faptă calificată drept infracțiune și repararea prejudiciului produs ca urmare a săvârșirii faptei) din 8 aprilie 1965 (*Belgisch Staatsblad*, 15 aprilie 1965, p. 4014), în versiunea aplicabilă în litigiul principal (denumită în continuare „Legea privind protecția tinerilor”), are următorul cuprins:

„Jeugdrechtbank (Tribunalul pentru Minori) este competent să judece:

[...]

4° rechizitoriile Ministerului Public în privința persoanelor urmărite penal pentru fapte calificate drept infracțiune săvârșite înainte de împlinirea vârstei de 18 ani.

[...]”

12 Articolul 57bis din această lege prevede:

„§ 1. În cazul în care persoana adusă în fața jeugdrechtbank (Tribunalul pentru Minori), ca urmare a săvârșirii unei fapte calificate drept infracțiune, avea vârsta de 16 ani sau mai mult la momentul săvârșirii acestei fapte, iar jeugdrechtbank (Tribunalul pentru Minori) consideră că nu este adecvată o măsură de asistență, de protecție sau de educare, acesta își poate declina competența, prin decizie motivată, și poate trimite cauza Parchetului pentru ca urmărirea penală să se realizeze, în cazul în care persoana în cauză este suspectată de săvârșirea unui delict sau a unei infracțiuni grave care poate fi supusă unei măsuri corecționale, în fața unei secții specializate a jeugdrechtbank (Tribunalul pentru Minori) care, dacă este necesar, aplică dreptul penal comun și procedura penală comună sau, atunci când persoana în cauză este suspectată de săvârșirea unei infracțiuni grave care nu poate fi supusă unei măsuri corecționale, în fața unei curți cu jurați compuse potrivit dispozițiilor articolului 119 § 2 din Codul judiciar, dacă este cazul. Totuși, jeugdrechtbank (Tribunalul pentru Minori) își poate declina competența numai dacă este îndeplinită, în plus, una dintre următoarele cerințe:

- împotriva persoanei în cauză s-a dispus deja cel puțin una dintre măsurile menționate la articolul 37 § 2-§ 2ter sau o ofertă restaurativă de natura celor menționate la articolele 37bis-37quinquies;
- este vorba despre o faptă prevăzută la articolele 373, 375, 393-397, 400, 401, 417ter, 417quater, 471-475 din Codul penal sau despre o tentativă la una dintre faptele prevăzute la articolele 393-397 din Codul penal.

Motivarea privește personalitatea persoanei vizate, enturajul acesteia și gradul de maturitate a persoanei vizate.

Prezenta dispoziție poate fi aplicată și atunci când, la data pronunțării sentinței, persoana vizată a împlinit vârsta de 18 ani. Într-un asemenea caz, aceasta este asimilată unui minor în sensul prezentului capitol.

§ 2. Fără a aduce atingere articolului 36bis, jeugdrechtbank (Tribunalul pentru Minori) își poate declina competența prin aplicarea prezentului articol numai după ce a dispus ancheta socială și ancheta psiho-medicală menționate la articolul 50 al doilea paragraf.

Prin ancheta psiho-medicală se urmărește să se aprecieze situația în funcție de personalitatea persoanei vizate și de anturajul acesteia, precum și de gradul ei de maturitate. În măsura în care contribuie la aprecierea personalității acesteia, se iau în considerare natura, frecvența și gravitatea faptelor de care este acuzată persoana în cauză. Regele stabilește modalitățile potrivit cărora trebuie să se efectueze ancheta psiho-medicală.

Cu toate acestea, jeugdrechtbank (Tribunalul pentru Minori):

- 1° își poate declina competența fără a avea la dispoziție raportul de anchetă psiho-medicală, atunci când constată că persoana vizată se sustrage de la o astfel de anchetă sau refuză să participe la aceasta;
- 2° își poate declina competența fără a trebui să dispună efectuarea unei anchete sociale și fără să fie nevoit să solicite o anchetă psiho-medicală, atunci când împotriva unei persoane care nu a împlinit vârsta de 18 ani s-a adoptat deja o măsură printr-o sentință ca urmare a săvârșirii uneia sau mai multor fapte de către persoana în cauză, după împlinirea vârstei de 16 ani, dintre cele prevăzute la articolele 323, 373-378, 392-394, 401 și 468-476 din Codul penal, iar această persoană este urmărită din nou pentru una sau pentru mai multe dintre aceste fapte săvârșite după data primei condamnări. Înscrierile din dosarul procedurii anterioare se adaugă la cele din noua procedură;
- 3° se pronunță în condiții identice cu privire la cererea de declinare a competenței în privința unei persoane care nu a împlinit 18 ani și care, după împlinirea vârstei de 16 ani, a săvârșit o faptă calificată drept infracțiune gravă și pedepsită cu închisoarea de peste 20 de ani, fiind urmărită numai după ce a împlinit vârsta de 18 ani.

[...]"

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 13 Domnul Piotrowski este resortisant polonez, născut la 11 august 1993 la Lapy (Polonia).
- 14 La 17 iulie 2014, Sąd Okręgowy w Białymstoku (Tribunalul Regional din Białystok) a emis un mandat european de arestare împotriva domnului Piotrowski, solicitând predarea sa către autoritățile poloneze în vederea executării pedepselor la care a fost condamnat prin două hotărâri pronunțate de această instanță. Prin prima hotărâre, pronunțată la 15 septembrie 2011, persoana în cauză a fost condamnată la o pedeapsă privativă de libertate de șase luni pentru furtul unei biciclete. Prin a doua hotărâre, pronunțată la 10 septembrie 2012, persoana în cauză a fost condamnată la o pedeapsă privativă de libertate de doi ani și șase luni pentru că a furnizat informații false cu privire la un atentat grav.
- 15 Printr-o ordonanță din 6 iunie 2016, onderzoekrechter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel (judecătorul de instrucție al Tribunalului de Primă Instanță Neerlandofon din Bruxelles, Belgia) a dispus arestarea preventivă a domnului Piotrowski în vederea predării sale către statul membru emitent, Republica Polonă, în scopul executării hotărârii din 10 septembrie 2012.
- 16 În această ordonanță, instanța menționată a considerat în schimb că, în conformitate cu articolul 4 punctul 3 din Legea privind mandatul european de arestare, mandatul emis de Sąd Okręgowy w Białymstoku (Tribunalul Regional din Białystok) nu putea fi executat în ceea ce privește Hotărârea din

15 septembrie 2011, întrucât persoana respectivă avea 17 ani atunci când a săvârșit infracțiunea imputată și că, în speță, nu erau îndeplinite condițiile prevăzute în Belgia pentru urmărirea penală a unei persoane minore cu vârsta de 16 ani împliniți la momentul săvârșirii faptelor.

- 17 La 7 iunie 2016, procureur des Konings (procurorul Regelui, Belgia) a formulat apel împotriva acestei ordonanțe, în ceea ce privește respingerea în parte a executării mandatului european de arestare în cauză, la hof van beroep te Brussel (Curtea de Apel din Bruxelles, Belgia).
- 18 În această privință, procureur des Konings (procurorul Regelui) susține că, în temeiul Legii privind protecția tinerilor, deși vârsta răspunderii penale a fost stabilită la 18 ani, un minor cu vârsta de peste 16 ani poate totuși să răspundă penal atunci când a săvârșit infracțiuni rutiere sau dacă jeugdbrechtbank (Tribunalul pentru Minori) își declină competența în privința sa în cazurile menționate și potrivit condițiilor prevăzute de această lege. În acest context, în scopul aplicării motivului de refuz prevăzut la articolul 4 punctul 3 din Legea privind mandatul european de arestare, ar fi suficient să se efectueze o apreciere *in abstracto* a criteriului vârstei de la care minorul în cauză poate să răspundă penal. Prin urmare, nu ar fi necesar să se efectueze o apreciere *in concreto* a condițiilor suplimentare care trebuie îndeplinite, în conformitate cu dreptul belgian, pentru a iniția eventuale proceduri de urmărire penală împotriva unui astfel de minor.
- 19 Ca urmare a acestui apel, dosarul referitor la executarea mandatului european de arestare în discuție a fost disjuns în două părți.
- 20 La 21 iunie 2016, analizând partea din acest mandat de arestare referitoare la hotărârea din 10 septembrie 2012, raadkamer van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Camera de consiliu a Tribunalului de Primă Instanță Neerlandofon din Bruxelles, Belgia) a admis predarea domnului Piotrowski către Republica Polonă în scopul executării acestei hotărâri.
- 21 În schimb, în cadrul procedurii de apel având ca obiect executarea hotărârii din 15 septembrie 2011, hof van beroep te Brussel (Curtea de Apel din Bruxelles) constată, la fel ca procureur des Konings (procurorul Regelui), că, potrivit dreptului belgian, cu excepția săvârșirii unor infracțiuni rutiere, răspunderea penală a unui minor cu vârsta de peste 16 ani poate fi angajată numai dacă jeugdbrechtbank (Tribunalul pentru Minori) își declină competența și trimite cauza Ministerului Public pentru ca urmărirea penală să se realizeze fie în fața unei secții specializate din cadrul acestei instanțe, fie în fața unei curți cu jurați, în funcție de infracțiunea săvârșită.
- 22 În temeiul articolului 57bis alineatul 1 din Legea privind protecția tinerilor, jeugdbrechtbank (Tribunalul pentru Minori) nu își poate declina însă competența decât în situația în care este îndeplinită una dintre următoarele condiții, și anume dacă persoana în cauză a făcut deja obiectul uneia sau mai multor măsuri de asistență, de protecție sau de educare, a unei oferte restaurative de mediere și de consiliere sau dacă este vorba despre săvârșirea sau despre tentativa la una dintre faptele grave vizate la articolele din Codul penal prevăzute în mod expres. În plus, aceeași dispoziție prevede că motivarea deciziei de declinare a competenței pronunțate de această instanță se referă la personalitatea persoanei interesate și la anturajul său, precum și la gradul de maturitate a persoanei respective. În conformitate cu articolul 57bis alineatul 2 din această lege, instanța menționată nu poate, în principiu, să își decline competența decât după efectuarea unei anchete sociale și a unei analize psiho-medicale a persoanei menționate.
- 23 În acest context legislativ, hof van beroep te Brussel (Curtea de Apel din Bruxelles) arată că jurisprudența Hof van Cassatie (Curtea de Casație, Belgia) nu este univocă în ceea ce privește interpretarea articolului 4 punctul 3 din Legea privind mandatul european de arestare.
- 24 Astfel, în ceea ce privește aplicarea motivului de refuz prevăzut în această dispoziție, printr-o hotărâre din 6 februarie 2013, Camera a doua, Secția francofonă, a Hof van Cassatie (Curtea de Casație) a statuat în esență că, în măsura în care procedura de declinare a competenței nu este aplicabilă în

cazul unei persoane urmărite penal de autoritățile unui stat membru, altul decât Regatul Belgiei, predarea unei persoane minore în cadrul executării unui mandat european de arestare necesită o apreciere *in concreto* a condițiilor necesare pentru urmărirea penală sau pentru condamnarea acestei persoane în Belgia, ca stat membru de executare. În schimb, printr-o hotărâre din 11 iunie 2013, Hof van Cassatie (Curtea de Casație), în sesiune plenară, a apreciat în esență că principiul recunoașterii reciproce implică faptul că instanța statului membru de executare nu poate condiționa predarea unei persoane minore vizate de un mandat european de arestare de o decizie specifică de declinare a competenței, întrucât această instanță trebuie să efectueze, în scopul unei astfel de predări eventuale, numai o simplă apreciere *in abstracto* a criteriului privind vârsta răspunderii penale a persoanei minore respective.

25 Având în vedere această incertitudine jurisprudențială și faptul că motivul de refuz prevăzut la articolul 4 punctul 3 din Legea privind mandatul european de arestare constituie transpunerea motivului de neexecutare obligatorie prevăzut la articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584, hof van beroep te Brussel (Curtea de Apel din Bruxelles) a considerat necesar să solicite Curții precizări cu privire la domeniul de aplicare al acestei dispoziții din dreptul Uniunii, pentru a asigura o interpretare a dreptului belgian în conformitate cu textul și cu obiectivul acesteia.

26 În aceste condiții, hof van beroep te Brussel (Curtea de Apel din Bruxelles) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru [2002/584] trebuie interpretat în sensul că predarea unei persoane este admisibilă numai atunci când, în temeiul legislației statului membru de executare, se consideră că respectiva persoană este majoră sau, în temeiul acestei dispoziții, se permite ca statele membre de executare să predea și minori care, pe baza dispozițiilor naționale, pot răspunde penal după ce împlinesc o anumită vârstă (și eventual dacă sunt îndeplinite anumite condiții)?
- 2) În cazul în care articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru [2002/584] nu interzice predarea minorilor, această dispoziție trebuie interpretată:
  - a) în sensul că, pentru a se autoriza predarea, este suficient să se îndeplinească criteriul existenței, în dreptul național, a unei posibilități (teoretice) de a pedepsi minorii care au împlinit o anumită vârstă (cu alte cuvinte prin examinarea *in abstracto* pe baza criteriului vârstei de la care se consideră că o persoană poate răspunde penal, fără a lua în considerare eventuale condiții suplimentare) sau
  - b) în sensul că nici principiul recunoașterii reciproce, prevăzut la articolul 1 alineatul (2) din Decizia-cadru [2002/584], nici articolul 3 punctul 3 din această decizie-cadru nu se opun unei examinări *in concreto* a cazului individual de către statul membru de executare, în cadrul căreia se poate impune ca, în cazul persoanei căutate în vederea predării, să fie îndeplinite aceleași condiții privind răspunderea penală precum cele care se aplică în cazul cetățenilor statului membru de executare având în vedere vârsta acestora de la data săvârșirii faptelor, infracțiunea de care sunt acuzați și chiar și antecedente din statul membru emitent, care au condus la o măsură de natură educativă, chiar dacă aceste condiții nu se aplică în statul membru emitent?
- 3) În cazul în care statul membru de executare poate realiza o examinare *in concreto*, pentru a evita impunitatea, nu trebuie să se diferențieze între predarea în scopul urmăririi penale și predarea în scopul executării unei pedepse?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 27 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretat în sensul că autoritatea judiciară de executare trebuie să refuze predarea oricărei persoane care face obiectul unui mandat european de arestare considerate minoră în temeiul dreptului statului membru de executare sau numai a acelor persoane minore care, potrivit acestui drept, nu au vârsta necesară pentru a răspunde penal pentru faptele aflate la originea unui mandat emis împotriva lor.
- 28 În această privință, trebuie amintit că articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 obligă autoritatea judiciară de executare să refuze executarea mandatului european de arestare atunci când persoana care face obiectul acestuia nu poate, datorită vârstei sale, „să răspundă penal pentru faptele aflate la originea acestui mandat, în temeiul dreptului statului membru de executare”.
- 29 Astfel, rezultă din termenii articolului 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 că motivul de neexecutare prevăzut de această dispoziție nu se referă la persoanele minore în general, ci se referă numai la cele care nu au împlinit vârsta necesară, în temeiul dreptului statului membru de executare, pentru a răspunde penal pentru faptele aflate la originea unui mandat emis împotriva lor.
- 30 Prin urmare, legiuitorul Uniunii a intenționat să excludă de la predare nu toate persoanele minore, ci numai persoanele care, ca urmare a vârstei lor, nu pot face obiectul niciunei urmăririi penale sau condamnări penale în statul membru de executare pentru faptele vizate, lăsând acestui stat membru, în lipsa unei armonizări în materie, competența de a stabili vârsta minimă de la care o persoană îndeplinește condițiile pentru a răspunde penal pentru astfel de fapte.
- 31 În consecință, după cum a arătat avocatul general la punctul 32 din concluzii, articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretat, în lumina modului său de redactare, în sensul că nu permite în principiu autorităților judiciare de executare să refuze predarea persoanelor minore, vizate de un mandat european de arestare, care au împlinit vârsta minimă de la care se poate considera că răspund penal, în temeiul dreptului statului membru de executare, pentru faptele aflate la originea unui mandat emis împotriva lor.
- 32 După cum a arătat de asemenea avocatul general la punctul 29 din concluzii, lucrările pregătitoare ale acestei dispoziții tind să susțină o astfel de interpretare.
- 33 Astfel, ca urmare a Propunerii Comisiei de decizie-cadru a Consiliului privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre [COM(2001) 522 final] (JO 2001, C 332E, p. 305), Parlamentul European, în raportul său din 14 noiembrie 2001 care conține proiectul de rezoluție legislativă în care sunt cuprinse amendamentele la această propunere (A5-0397/2001), a sugerat să se introducă la articolul 30a un motiv de refuz facultativ de a executa un mandat european de arestare în privința unei persoane considerate a nu fi împlinit „vârsta răspunderii penale” în temeiul dreptului statului membru de executare.
- 34 Rezultă că, printr-un astfel de amendament, pe baza căruia a fost în cele din urmă inclus în Decizia-cadru 2002/584 motivul de neexecutare obligatorie prevăzut la articolul 3 punctul 3 din aceasta, Parlamentul intenționa să introducă o excepție specifică de la punerea în aplicare a sistemului mandatului european de arestare care să permită excluderea de la predare nu a tuturor persoanelor minore, în general, ci numai a persoanelor care, datorită vârstei lor, nu pot face obiectul vreunei proceduri penale și nici al vreunei condamnări penale, în temeiul dreptului statului membru de executare, pentru faptele aflate la originea unui mandat emis împotriva acestora.

- 35 În sfârșit, interpretarea articolului 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 care figurează la punctul 31 din prezenta hotărâre este susținută și de contextul normativ în care se înscrie în prezent această decizie-cadru.
- 36 Astfel, trebuie să se constate în această privință că, în special în vederea promovării respectării drepturilor fundamentale ale minorilor, garantate de cartă și de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, Directiva 2016/800 instituie, așa cum rezultă din cuprinsul articolului 1 litera (b) din aceasta, norme minime comune privind protecția drepturilor procedurale ale copiilor, și anume ale persoanelor cu vârsta mai mică de 18 ani, care fac obiectul unei proceduri privind mandatul european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584. În special, articolul 17 din această directivă prevede că mai multe drepturi recunoscute copiilor care sunt persoane suspectate sau urmărite în cadrul procedurilor penale naționale trebuie să se aplice, *mutatis mutandis*, copiilor care fac obiectul unui astfel de mandat, încă de la arestarea lor în statul membru de executare.
- 37 Aceste dispoziții ale Directivei 2016/800 confirmă că dreptul Uniunii și în special Decizia-cadru 2002/584 nu interzic, în principiu, autorităților judiciare de executare să efectueze predarea minorilor care au împlinit vârsta răspunderii penale în statul membru de executare. Directiva menționată obligă însă autoritățile respective să le asigure acestora, atunci când pun în aplicare această decizie-cadru, respectarea anumitor drepturi procedurale specifice garantate în cadrul procedurilor penale naționale, pentru a se asigura, astfel cum se arată în considerentul (8) al acestei directive, că interesul superior al copiilor care fac obiectul unui mandat european de arestare constituie întotdeauna o prioritate, în conformitate cu articolul 24 alineatul (2) din cartă.
- 38 În lumina tuturor considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretat în sensul că autoritatea judiciară de executare trebuie numai să refuze predarea persoanelor minore care fac obiectul unui mandat european de arestare care, potrivit dreptului statului membru de executare, nu au vârsta necesară pentru a răspunde penal pentru faptele aflate la originea unui mandat emis împotriva acestora.

Cu privire la a doua întrebare

- 39 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretat în sensul că, pentru a decide cu privire la predarea unei persoane minore care face obiectul unui mandat european de arestare, autoritatea judiciară de executare trebuie numai să verifice dacă persoana vizată a împlinit vârsta minimă pentru a răspunde penal, în statul membru de executare, pentru faptele aflate la originea unui astfel de mandat sau în sensul că această autoritate poate de asemenea să aprecieze dacă cerințele suplimentare referitoare la o evaluare personalizată, de care dreptul acestui stat membru condiționează în mod concret urmărirea penală sau condamnarea unei persoane minore, sunt îndeplinite în speță.
- 40 În această privință, trebuie amintit că, conform unei jurisprudențe constante a Curții, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție (a se vedea printre altele Hotărârea din 11 ianuarie 2017, Grundza, C-289/15, EU:C:2017:4, punctul 32, și Hotărârea din 25 ianuarie 2017, Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, punctul 30).
- 41 În ceea ce privește modul de redactare a articolului 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584, este necesar să se arate că acesta este formulat în sensul că autoritatea judiciară de executare trebuie să refuze executarea mandatului european de arestare atunci când persoana vizată „nu poate, datorită vârstei sale, să răspundă penal”, în temeiul dreptului statului membru de executare, „pentru faptele aflate la originea acestui mandat”.

- 42 Astfel, rezultă din termenii acestei dispoziții că, pentru a refuza predarea unei persoane minore vizate de un mandat european de arestare, autoritatea judiciară de executare trebuie numai să se asigure că aceasta nu a împlinit vârsta minimă care permite să fie urmărită penal sau condamnată în temeiul dreptului statului membru de executare, pentru aceleași fapte ca cele care stau la baza mandatului european de arestare.
- 43 Prin urmare, articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 nu prevede posibilitatea ca autoritatea judiciară de executare să ia de asemenea în considerare, pentru a decide în ceea ce privește predarea persoanei interesate, cerințele suplimentare referitoare la o evaluare personalizată de care dreptul statului său membru condiționează în mod concret urmărirea penală sau condamnarea eventuală a unei persoane minore, precum cele vizate în speță la articolul 57bis alineatele 1 și 2 din Legea privind protecția tinerilor. Revine autorității judiciare emitente sarcina să aplice normele specifice cu privire la sancționarea penală a faptelor săvârșite de minori în statul său membru.
- 44 În aceste condiții, în lipsa oricărei trimiteri explicite în acest sens, modul de redactare a articolului 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 nu permite susținerea unei interpretări potrivit căreia autoritatea judiciară de executare ar trebui să refuze predarea unei persoane minore vizate de un mandat european de arestare în temeiul unei evaluări a situației specifice a persoanei respective și a faptelor aflate la originea mandatului emis împotriva acesteia, în lumina cerințelor suplimentare referitoare la o evaluare personalizată de care este condiționată în mod concret răspunderea penală a unei persoane minore, pentru astfel de fapte, în statul membru de executare.
- 45 Această concluzie este confirmată, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 55 din concluzii, de contextul și de economia generală în care se înscrie această dispoziție, precum și de obiectivele urmărite prin Decizia-cadru 2002/584.
- 46 În ceea ce privește contextul și economia generală a articolului 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584, trebuie amintit că, astfel cum reiese mai ales din articolul 1 alineatele (1) și (2), precum și din considerentele (5) și (7) ale acesteia, decizia-cadru menționată are ca obiect înlocuirea sistemului multilateral de extrădare întemeiat pe Convenția europeană privind extrădarea din 13 decembrie 1957 cu un sistem de predare între autoritățile judiciare a persoanelor condamnate sau bănuite în scopul executării sentințelor de condamnare sau a urmăririlor, acest din urmă sistem fiind bazat pe principiul recunoașterii reciproce (Hotărârea din 16 noiembrie 2010, Mantello, C-261/09, EU:C:2010:683, punctul 35, Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 75, precum și Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punctul 25).
- 47 Astfel, în domeniul reglementat de Decizia-cadru 2002/584, principiul recunoașterii reciproce, care constituie, așa cum reiese în special din considerentul (6) al acesteia, „piatra de temelie” a cooperării judiciare în materie penală, își găsește aplicarea la articolul 1 alineatul (2) din decizia-cadru menționată, conform căruia statele membre sunt în principiu ținute să dea curs unui mandat european de arestare (Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 79, precum și jurisprudența citată).
- 48 Rezultă că autoritățile judiciare de executare nu pot refuza, în principiu, să execute un asemenea mandat decât în cazurile de neexecutare obligatorie, prevăzute la articolul 3 din Decizia-cadru 2002/584, sau în cele de neexecutare facultativă, prevăzute la articolele 4 și 4a din această decizie-cadru. În consecință, în timp ce executarea mandatului european de arestare constituie principiul, refuzul executării unui astfel de mandat este conceput ca o excepție, care trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 iunie 2017, Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, punctul 19, precum și Hotărârea din 10 august 2017, Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punctele 50 și 51).

- 49 Desigur, Curtea a admis deja că, în situații excepționale, pot fi aduse unele limitări principiilor recunoașterii reciproce și încrederii reciproce dintre statele membre. În plus, după cum rezultă din cuprinsul articolului 1 alineatul (3) din Decizia-cadru 2002/584, aceasta din urmă nu poate avea ca efect modificarea obligației de respectare a drepturilor fundamentale, astfel cum sunt acestea consacrate în special în cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctele 82 și 83) și, în speță, în special la articolul 24 din aceasta, referitor la drepturile copilului, a căror respectare revine statelor membre în cadrul punerii în aplicare a acestei decizii-cadru.
- 50 Totuși, în cazul unei proceduri referitoare la un mandat european de arestare, sarcina garantării acestor drepturi revine în primul rând statului membru emitent, despre care trebuie să se prezume că respectă dreptul Uniunii și în special drepturile fundamentale recunoscute de aceasta din urmă [a se vedea în acest sens Avizul 2/13 (Aderarea Uniunii la CEDO) din 18 decembrie 2014, EU:C:2014:2454, punctul 191 și jurisprudența citată].
- 51 Acestea fiind precizate, trebuie să se arate, pe de o parte, că, în calitate de excepție de la regula de principiu a executării mandatului european de arestare, motivul de neexecutare obligatorie prevăzut la articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 nu poate face obiectul unei interpretări care să permită autorității judiciare de executare să refuze să dea curs unui astfel de mandat în temeiul unei analize care nu este prevăzută în mod expres în această dispoziție și nici în alte norme din această decizie-cadru, cum este cea care ar consta în aprecierea aspectului dacă cerințele suplimentare referitoare la o evaluare personalizată de care dreptul statului membru de executare condiționează în mod concret urmărirea penală sau condamnarea eventuală a unei persoane minore, sunt îndeplinite în speță.
- 52 Pe de altă parte, trebuie să se constate că o astfel de apreciere ar putea privi elemente care, precum în cauza principală, au un caracter subiectiv, precum personalitatea, anturajul și gradul de maturitate a persoanei minore interesate, sau un caracter obiectiv, precum recidiva și existența unor măsuri de protecție a tinerilor deja adoptate, ceea ce, în realitate, ar conduce la efectuarea unei veritabile reexaminări pe fond a analizei deja efectuate în cadrul deciziei judiciare adoptate în statul membru emitent, care stă la baza mandatului european de arestare. Or, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 56 din concluzii, o asemenea reexaminare ar încălca și ar priva de orice efect util principiul recunoașterii reciproce, care presupune că există o încredere reciprocă cu privire la faptul că fiecare dintre statele membre acceptă aplicarea dreptului penal în vigoare în celelalte state membre, chiar dacă punerea în aplicare a propriului drept național ar conduce la o soluție diferită, și, prin urmare, nu permite autorității judiciare de executare să substituie aprecierea care a fost deja efectuată, în statul membru emitent, în cadrul deciziei judiciare pe care se întemeiază mandatul european de arestare, cu propria apreciere referitoare la răspunderea penală a persoanelor minore vizate de acest mandat.
- 53 De altfel, o asemenea posibilitate ar fi incompatibilă și cu obiectivul de a facilita și de a accelera cooperarea judiciară urmărit prin Decizia-cadru 2002/584 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 76, precum și Hotărârea din 25 ianuarie 2017, Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, punctul 31).
- 54 Astfel, este cert că această decizie-cadru a stabilit un sistem de predare între autoritățile judiciare a persoanelor condamnate sau bănuite că au încălcat legea penală simplificat și mai eficient (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iunie 2012, West, C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, punctul 53, și Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 40) care, după cum reiese din cuprinsul considerentului (5) al deciziei-cadru menționate, permite eliminarea complexității și a riscurilor de întârziere inerente procedurilor de extrădare existente anterior adoptării acesteia (Hotărârea din 30 mai 2013, F, C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punctul 57).

- 55 Pe un astfel de obiectiv se întemeiază în special reglementarea termenelor de adoptare a deciziilor referitoare la mandatul european de arestare (Hotărârea din 30 mai 2013, F, C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punctul 58), pe care statele membre sunt ținute să le respecte (Hotărârea din 25 ianuarie 2017, Vilkas, C-640/15, EU:C:2017:39, punctul 32 și jurisprudența citată) și a căror importanță se reflectă în mai multe dispoziții din Decizia-cadru 2002/584 (Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 56 În ceea ce privește în special adoptarea deciziei privind executarea mandatului european de arestare, articolul 17 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584 prevede că acest mandat se soluționează și se execută în regim de urgență. Alineatele (2) și (3) ale acestui articol stabilesc termene precise de 10 zile și, respectiv, de 60 de zile pentru luarea deciziei definitive privind executarea mandatului menționat, după cum persoana căutată consimte sau nu consimte la predarea sa. Numai în cazuri particulare, atunci când mandatul european de arestare nu poate fi executat în aceste termene, alineatul (4) al articolului menționat permite prelungirea lor cu 30 de zile suplimentare, obligând autoritatea judiciară de executare să informeze de îndată autoritatea judiciară emitentă cu indicarea motivelor acestei întârzieri. În afara unor astfel de cazuri particulare, numai circumstanțe excepționale sunt susceptibile să permită unui stat membru, conform alineatului (7) al aceluiași articol, să nu respecte termenele menționate, acest stat membru trebuind de asemenea să informeze Eurojust cu precizarea motivelor întârzierii.
- 57 Pentru a simplifica și a accelera procedura de predare în conformitate cu termenele prevăzute la articolul 17 din Decizia-cadru 2002/584, aceasta prevede în anexă un formular specific pe care autoritățile judiciare emitente trebuie să îl completeze, furnizând informațiile solicitate în mod expres.
- 58 Potrivit articolului 8 din Decizia-cadru 2002/584, aceste informații includ printre altele identitatea și cetățenia persoanei căutate, indicarea existenței unei hotărâri executorii, a unui mandat de arestare sau a oricărei alte decizii judiciare executorii având același efect, care intră în sfera de aplicare a articolelor 1 și 2 din această decizie-cadru, natura și încadrarea juridică a infracțiunii, descrierea circumstanțelor comiterii infracțiunii, inclusiv a momentului, a locului și a gradului de implicare a persoanei căutate la infracțiune, pedeapsa pronunțată anterior sau seria de pedepse prevăzute pentru infracțiune în statul membru emitent și, în măsura posibilului, alte consecințe ale infracțiunii.
- 59 Rezultă astfel că informațiile respective sunt destinate să furnizeze datele formale minime, necesare pentru a permite autorităților judiciare de executare să dea curs rapid mandatului european de arestare, adoptând în regim de urgență decizia referitoare la predare. Formularul prevăzut în anexa la Decizia-cadru 2002/584 nu conține nicio informație specifică care să permită autorităților judiciare de executare să aprecieze, dacă este cazul, situația specială a persoanei minore interesate în lumina unor cerințe subiective sau obiective, precum cele vizate la articolul 57a alineatele 1 și 2 din Legea privind protecția tinerilor, de care este condiționată în mod concret posibilitatea de a urmări penal sau de a condamna o persoană minoră în temeiul dreptului penal din statul lor membru.
- 60 Este adevărat, după cum susțin guvernele italian și român în observațiile lor scrise, că, în cazul în care autoritățile judiciare de executare consideră că informațiile comunicate de statul membru emitent sunt insuficiente pentru a le permite să adopte o decizie privind predarea, acestea au posibilitatea, prevăzută la articolul 15 alineatul (2) din Decizia-cadru 2002/584, de a solicita furnizarea de urgență a unor informații suplimentare necesare, în scopul de a obține alte elemente de probă prezentate autorității judiciare emitente.
- 61 Totuși, trebuie să se constate că această posibilitate rămâne o soluție de ultim resort, numai pentru cazurile excepționale în care autoritatea judiciară de executare consideră că nu dispune de toate elementele formale necesare în vederea adoptării în regim de urgență a deciziei sale privind predarea. În aceste condiții, practica unui stat membru care constă în aprecierea situației speciale a unei persoane minore vizate de un mandat european de arestare emis de o autoritate dintr-un alt stat membru ar putea constrânge autoritatea judiciară de executare să solicite în mod sistematic informații

suplimentare din partea autorității judiciare emitente, pentru a se asigura că sunt întrunite condițiile suplimentare referitoare la o evaluare personalizată care să permită în mod concret urmărirea penală sau condamnarea unei persoane minore în statul membru de executare, ceea ce ar conduce la privarea de orice efect util a obiectivului de a simplifica și de a asigura celeritatea predării.

- 62 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la cea de a doua întrebare că articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretat în sensul că, pentru a decide cu privire la predarea unei persoane minore care face obiectul unui mandat european de arestare, autoritatea judiciară de executare trebuie să verifice numai dacă persoana vizată a împlinit vârsta minimă pentru a răspunde penal, în statul membru de executare, pentru faptele aflate la originea unui astfel de mandat, fără a trebui să țină seama de eventuale cerințe suplimentare referitoare la o evaluare personalizată de care dreptul acestui stat condiționează în mod concret urmărirea penală sau condamnarea unei persoane minore pentru astfel de fapte.

Cu privire la a treia întrebare

- 63 Având în vedere răspunsul formulat la a doua întrebare, nu este necesar să se răspundă la a treia întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 64 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretat în sensul că autoritatea judiciară a statului membru de executare trebuie numai să refuze predarea persoanelor minore care fac obiectul unui mandat european de arestare care, potrivit dreptului statului membru de executare, nu au vârsta necesară pentru a răspunde penal pentru faptele aflate la originea unui mandat emis împotriva acestora.**
- 2) **Articolul 3 punctul 3 din Decizia-cadru 2002/584, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299, trebuie interpretat în sensul că, pentru a decide cu privire la predarea unei persoane minore care face obiectul unui mandat european de arestare, autoritatea judiciară din statul membru de executare trebuie numai să verifice dacă persoana vizată a împlinit vârsta minimă pentru a răspunde penal, în statul membru de executare, pentru faptele aflate la originea unui astfel de mandat, fără a trebui să țină seama de eventuale cerințe suplimentare referitoare la o evaluare personalizată de care dreptul acestui stat membru condiționează în mod concret urmărirea penală sau condamnarea unei persoane minore pentru astfel de fapte.**

Semnături